

UPUTSTVA AUTORIMA - INSTRUCTIONS FOR AUTHORS

INSPIRIUM je naučno – stručni časopis medicinskih sestara i zdravstvenih tehničara. U časopisu se objavljuju naučni i stručni radovi iz sestrinstva, babištva, medicinskih i srodnih nauka koji su od interesa za stručno informisanje i edukaciju medicinskih sestara i zdravstvenih tehničara Srbije.

Redakcija naučno – stručnog časopisa INSPIRIUM odlučilo je da primenom Akta o uređivanju naučnih časopisa Ministarstva za prosvetu, nauku i tehnološki razvoj Republike Srbije, kojim se uređuje opremanje naučnih časopisa u celini, unapredi dosadašnji kvalitet INSPIRIUMa i na taj način doprinese njegovom potpunijem uključivanju u sistem razmene naučnih informacija.

Članci koji se predaju redakciji INSPIRIUMa moraju biti opremljeni u skladu sa navedenim uputstvima.

ORIGINALNOST ČLANAKA

INSPIRIUM objavljuje originalne radove, koji nisu štampani u drugom časopisu, kao i stručne radove koji su usmeno prikazani na naučnim skupovima, radove koji su dopuna ranije objavljenih prethodnih saopštenja i radove koji nisu štampani u celini (npr. samo u vidu sažetaka).

Izuzetno u situaciji kada je članak od značaja, u INSPIRIUMu je moguće objaviti već objavljeni naučni ili stručni rad uz pismenu saglasnost uredništva časopisa u kom je rad već objavljen. U ovom slučaju u INSPIRIUMu se jasno navodi da je članak „Duplikat“.

U situacijama kada autor već objavljeni rad kandiduje za objavljivanje u INSPIRIUMu, a nije naznačio da je rad već objavljen, rad će biti odbačen, a autor sankcionisan zabranom daljeg objavljivanja članaka u INSPIRIUMu.

U situacijama kada Uredništvo INSPIRIUMa samo ili posredstvom recenzenta otkrije da je rad plagijat u prvom narednom broju INSPIRIUMa, u posebnoj rubrici, biće objavljena informacija o tome da je autor predao rad koji je plagijat, i biće navedeno originalno delo iz kog je plagijat uzet. Autor će biti sankcionisan zabranom daljeg objavljivanja članaka u INSPIRIUMu.

AUTORSKA IZJAVA

Uz rukopis obavezno priložiti Autorsku izjavu koju su potpisali svi autori, a koje treba da sadrži: naslov rada, imena i prezimena svih autora, izjavu da rad prethodno nije publikovan i da nije istovremeno podnet za objavljivanje u nekom drugom časopisu, te izjavu da su rukopis pročitali i odobrili svi autori koji ispunjavaju merila autorstva.

Autorska izjava glasi: *Svojim potpisom potvrđujem da sam stvarni autor navedenog dela, te da su svi sadržaji koji nisu original mog autorskog dela ispravno citirani. Potvrđujem i prihvatam da se sadržaj mog dela u potpunosti i/ili u delovima bez promene sadržaja objavi u časopisu INSPIRIUM. Svojim potpisom preuzimam punu moralnu i materijalnu odgovornost za kompletni sadržaj navedenog dela (tekst, slike, tabele, grafikoni, informacije itd).*

RUKOPIS

- Rukopis se predaje u elektronskom obliku (MS Word).
- Koristiti font Times New Roman, veličina slova 10.
- Rukopis treba pripremiti na formatu A4 (21 x 29,7 cm), marginama podešenim na 2 cm sa obe strane teksta, jednostrukim proredom.
- Tekst je potrebno pisati u kontinuitetu, ne vršiti nikakve modifikacije veličine ili vrste slova i rasporeda reči. Pasuse treba odvajati komandom „Enter“. Na isti način kucati i tabele, s tim što se kolone međusobno odvajaju pomoću komande za tabulator (obično „Tab“), a redovi komandom „Enter“.
- Dozvoljeni obim rukopisa, uključujući sažetak, sve priloge i spisak literature, iznosi 4-10 strana, kako je u nastavku uputstva navedeno za kategorije radova.
- Na prvoj strani dati predlog autora za kategoriju rada (naučni, stručni, pregledni, aktuelni problem ili istorijat).
- Koristiti mere metričkog sistema prema Internacionalnom sistemu mera (*International System Units - SI*),
- Za lekove upotrebljavati generička imena fonetski napisana.
- Ne navoditi imena bolesnika, inicijale ili brojeve istorija bolesti.
- U tekstu uvrstiti slike, sheme, tabele i grafikone, ne ostavljajući prazan prostor ili oznake u tekstu za njih.
- Rad bi trebao biti lektorisan.
- Rad se dostavlja u elektronskoj formi na E-mail adresu: inspirium.uinars@gmail.com.

JEZIK

Radovi se pišu na srpskom jeziku u srpskoj latinici ili engleskom jeziku. Tekst rada na srpskom jeziku treba da bude napisan u duhu srpskog jezika, oslobođen suvišnih skraćenica, čija prva upotreba zahteva navođenje punog naziva. Ako rad bude prihvaćen, biće objavljen na jeziku na kome je predat. Izuzetno, redakcija ima pravo da zbog posebno opravdanih razloga odluči da se tekst koji je predat na srpskom prevede i objavi na engleskom jeziku, ili obrnuto.

KATEGORIJE I OBIM ČLANAKA

U časopisu INSPIRIUM se mogu objaviti sledeći tipovi radova:

- **ORIGINALNI RADOVI** (do 10 strana) koji su rezultat istraživanja, dokumentovani dovoljnim obimom i sa jasnim zaključcima. Sadrže sopstvena istraživanja reprezentativna za određenu oblast, obrađena i izložena tako da se, ako su eksperimenti, mogu ponoviti, a analize i zaključci mogu proveriti.

- **PREGLEDNI ČLANCI** (do 8 strana) su radovi informativnog karaktera. Predstavljaju celovit pregled nekog područja ili problema na osnovu već publikovanog materijala koji se analizira i raspravlja.
- **NAUČNO – STRUČNA KRITIKA ILI POLEMIKA** (do 4 strane) donosi raspravu na određenu naučnu temu zasnovanu isključivo na naučnoj argumentaciji.
- **UVODNICI** (do 3 strana) sadrže mišljenje o nekoj temi važnoj za časopis. Mogu da sadrže diskusiju o nekoj posebno značajnoj temi ili nalazima publikovanim u ovom časopisu ili bilo kom drugom. Uobičajeno ih piše jedan autor *po pozivu*.
- **PRIKAZI SLUČAJEVA** (do 4 strane) donose iskustva iz prakse sa kratkim teoretskim uvodom. Ovi stručni radovi – prikazi imaju karakter stručnih radova.
- **STRUČNI RADOVI** (do 4 strane) odnose se na proveru ili reprodukciju poznatih istraživanja i predstavljaju koristan materijal u širenju znanja i prilagođavanja izvornih istraživanja potrebama nauke i prakse.
- **PRETHODNA SAOPŠTENJA** (do 4 strane) sadrže naučne rezultate čiji karakter zahteva hitno objavljivanje, ali ne mora da omogućiti i ponavljanje iznesenih rezultata.
- **AKTUELNI PROBLEMI** (do 5 strana) obrađuju savremene teme, nove termine i probleme, sa ciljem informacije i edukacije bez zahteva za sveobuhvatnost. Tu spadaju i manji problemi iz svakodnevne prakse koji će se povremeno štampati (zapažanja, mišljenja, problemi).
- **ISTORIJA MEDICINE I ZDRAVSTVENE NEGE** (do 5 strana) obrađuje prošlost sa ciljem stvaranja kontinuiteta medicinske i zdravstvene kulture, a imaju karakter stručnih radova.
- **NOVINE U MEDICINI I ZDRAVSTVENOJ NEZI** (do 4 strane) obrađuju savremene informacije, nove termine, sa ciljem informacije i edukacije bez zahteva za sveobuhvatnost.
- **DRUGE VRSTE ČLANAKA** (do 4 strane). U časopisu se objavljuju i feljtoni, prikazi knjiga, izvodi iz strane literature, izveštaji sa kongresa i stručnih sastanaka, saopštenja o radu pojedinih zdravstvenih organizacija, strukovnih asocijacija ili sindikalnih organizacija, saopštenja Uredništva, pisma Uredništvu, pitanja i odgovori, stručne vesti i „In memoriam“.

Redakcija zadržava pravo da objavi i radove koji premašuju predviđeni broj stranica u slučajevima kada izlaganje naučno sadržaja zahteva veću dužinu, odnosno prostor.

ORGANIZACIJA RUKOPISA

Članak mora da sadrži sledeće elemente i to ovim redom:

1. **Podatke o autoru:** Ime i prezime, zvanje (titula) autora, naziv institucije u kojoj je autor zaposleni e-mail adresa autora. Potrebno je navesti imena i prezimena koautora, indeksirana brojkama koje odgovaraju onima pod kojim se navode puni nazivi i mesta ustanova u kojima koautori rade.
2. **Naslov rada** treba da je kratak, jasan, precizan i bez skraćenica, sa ne više od 40 karaktera. Naslov treba da što vernije opiše sadržaj članka. U interesu je časopisa i autora da se koriste reči prikladne za indeksiranje i pretraživanje. Naslov se dostavlja na srpskom i engleskom jeziku.
3. **Sažetak (apstrakt)** je kratak informativni prikaz sadržaja članka, koji sadrži cilj rada i istraživanja, metode, rezultate i zaključak. U pogledu obima sažetak treba da ima do 200 reči. Sažetak se predaje na srpskom i engleskom jeziku.
4. **Ključne reči** su termini ili fraze koje najbolje opisuju sadržaj članka za potrebe indeksiranja i pretraživanja. Treba ih dodeljivati sa osloncem na neki međunarodni izvor (popis, rečnik ili tezaurs) koji je najšire prihvaćen ili unutar date naučne oblasti, npr. u oblasti medicine Medical Subject Headings. Broj ključnih reči ne može biti veći od 10, a u interesu je uredništva i autora da učestalost njihove upotrebe bude što veća. Ključne reči daju se na svim jezicima na kojima se pišu sažeci.
5. **Tekst članka** predstavlja centralni deo tekst članka u kom autor obrađuje određeni naučni ili stručni problem.
6. **Popis korišćene literature** pisati na kraju članka prema dole izloženom uputstvu za citiranje.

TABELE, GRAFIČKI PRILOZI I FOTOGRAFIJE

- Tabele praviti isključivo programom za tabele u MS Word.
- Tabele treba da su urađene sa sivim nijansama.
- Tabele i Grafikoni moraju biti numerisane brojevima.
- Grafikoni moraju da imaju naslove koji nisu sastavni deo Grafikona.
- Grafički prilozi predaju se u elektronskom obliku nekom od sledećih formata: EPS, AI, CDR, TIF ili JPG. Ako autor koristi neki specifičan program, potrebno je da se dogovori o formatu zapisa sa tehničkim urednikom.
- Tabele, grafikoni i sheme uvrstiti u tekst redosledom koji autor smatra da treba biti objavljen rad. U situaciji kada sadržaj rada nisu uključeni crteži i fotografije, moraju se jasno obeležiti mesta gde treba da se nalaze. Oznake u tekstu moraju se poklapati sa onima na priloženim slikama (ili fajlovima).
- Fotografije moraju biti jasne, kontrastne i neoštećene i dostavljene u visokoj rezoluciji. Maksimalna veličina fotografije je 13cm x 17cm. Fotografije (preporučeno sa sivim nijansama) posebno dostaviti u obliku elektronskog fajla formata JPG ili TIFF (LZW compression) rezolucije najmanje 300 dpi (veći broj slika mogu biti upakovane u ZIP arhivu).
- Fotografije osoba moraju prikriti njihov identitet, ili se mora dostaviti pismena saglasnost za objavljivanje identiteta. Fotografije moraju da imaju potpise i da budu numerisani brojevima.

UREDENJE I OBJAVLJIVANJE

Redakcija zadržava pravo da sve radove koji nisu u skladu sa pravilom odbaci ili vrati na doradu autoru. Ukoliko redakcija zahteva određene dopune, autori su dužni da po uputstvu, izvrše sve ispravke i unesu dopune u tekst, te da dostave takvu konačnu, korigovanu verziju svog rada na email adresu uredništva i redakcije u predviđenom roku. Odgovornost za tačnost informacija i originalnost autorskih sadržaja u adresovanim radovima snose sami autori. Izdavač i uredništvo naučno – stručnog časopisa INSPIRIUM odriču se svake odgovornosti za bilo kakvu štetu koja može da nastane korišćenjem bilo koje informacije publikovane u časopisu.

Nakon obrade, prihvatanja i recenzije rada Uredništvo dostavlja rad na klasifikovanje stručne oblasti po sistemu UDK broja i broj COBISS-ID.SR, koji se štampaju na početnoj strani stručnog rada, iznad naslova.

Svaki naučni i stručni rad ocenjuju minimum dva recenzenta. Recenzentima se ne otkriva identitet autora i obratno, izuzev onda kada obe strane izraze spremnost na neposrednu komunikaciju.

KONKURS za prijem naučnih i stručnih radova za časopis INSPIRIUM traje u toku cele godine. Odluku o redosledu objavljivanja pristiglih članaka donosi Uredništvo u skladu sa popunjenosti kategorija.

- **GODIŠNJA PRETPLATA POJEDINAČNA** za Naučno – stručni časopis INSPIRIUM iznosi 900 dinara. U cenu pretplate uračunat je po jedan primerak od jednog izdanja INSPIRIUM-a. Ukupno 3 izdanja, 3 časopisa.
- **GODIŠNJA PRETPLATA ZA ORGANIZACIJE** za Naučno – stručni časopis INSPIRIUM iznosi 1500 dinara. U cenu pretplate uračunata su dva primerka od jednog izdanja INSPIRIUM-a. Ukupno 3 izdanja, 6 časopisa.

U cenu pretplate uračunati su i troškovi dostave časopisa na adresu. Narudžbenicu i uputstva za pretplatu potražite na Email inspirium.uinars@gmail.com. Autori čiji se članak prihvati za objavu u obavezi su platiti pretplatu na časopis.

UPUTSTVO ZA CITIRANJE LITERATURE

CITIRANJE

Citiranje je doslovno navođenje tuđih otkrića, spoznaja, teorija, definicija, dokaza, stavova, teza, interpretacije mišljenja, podataka i njihovo jasno odvajanje od autorovih, te naznačavanje bibliografski izvora iz kog potiču.

Pozivanje na izvore citiranog teksta, prema Vankuverskim pravilima citiranja, označava se u zagradi na mestu gde se on nalazi, numeričkim načinom. Ova pravila usvojilo je Međunarodno udruženje urednika medicinskih časopisa (ICMJE) kao deo jednoobraznih zahteva za pripremu rukopisa koji se podnose biomedicinskim časopisima. Reference su označene arapskim brojevima u zagradi i to prema redosledu pojavljivanja u tekstu: "Kardiovaskularne bolesti su vodeći uzrok smrtnosti u većini razvijenih zemalja (1) kao i značajan uzrok invalidnosti, gubitka radne sposobnosti, prevremene smrtnosti i sve većih troškova zdravstvene zaštite (2-5)." Ako se neka referenca citira i kasnije u tekstu, ima isti redni broj: "što pokazuje da je velika smrtnost od kardiovaskularnih bolesti (1)". U tekstu se može navesti i autor u slučaju kada treba naglasiti baš određenog autora: "Brown (2) je pokazao da..."

U konačnom spisku literature, reference se redaju u nizu prema redosledu (broju) njihovog prvog pojavljivanja u tekstu:

1. Smith SD, Jones AD. Organ donation. N Engl J Med. 2001;657:230-5.
2. Brown JG. Asphyxiation. Med J Aust. 2003; 432:120-4. 2. Brown JG. Asphyxiation. Med J Aust. 2003; 432:120-4.

Doslovne citate treba stavljati pod navodnike. Na srpskom jeziku citati se prenose prema Pravopisu srpskog jezika („“), na engleskom jeziku prema jezičkoj normi tog jezika (“”). Jedino se stihovi daju u kurzivu. **Vankuverska pravila precizno određuju redosled podataka i znake interpunkcije kojima se oni odvajaju, kako je u nastavku dato u pojedinim primerima. Navode se svi autori, a ukoliko ih je preko šest, navesti prvih šest i dodati "et al.**

OPŠTA PRAVILA

- **Ime autora:** Navodi se prezime, pa prvo slovo imena autora, a ako postoji srednje slovo, ono se navodi između prezimena i imena. **Više autora:** Ako postoji više autora rada, razdvajaju se zarezima. Ako je više od 6 autora rada, navode se imena prvih šest i dodaje se kurzivom (italikom) et al. (od et alia).
- **Strane:** Kada se navodi određena strana (knjige, članka), ona se navodi samo brojem ili sa dodatkom (str., p.).
- **Fusnote:** Kada se navodi fusnota, iza broja strane piše se skraćenica „fn“ i onda navodi broj citirane fusnote.

KNJIGE se navode na sledeći način: 1) prezime autora, 2) početno slovo imena, 3) tačka, 4) naziv knjige, 5) izdanje 6) tačka 7) mesto izdanja 8) tačka-zarez , 9) godina izdanja, 7) strana. Ako se navodi i izdavač, piše se pre mesta izdanja.

- Murray PR, Rosenthal KS, Kobayashi GS, Pfaller MA. Medical microbiology. 4th ed. St. Louis: Mosby; 2002.

Ako knjiga ima jednog ili više urednika, prvo se navode prezimena i imena urednika, razdvojena zarezima, zatim naznaka „(ur.)“ odnosno „ed.“ ili (ako ih je više) „eds.“, pa naziv knjige kurzivom (italikom), pa mesto i godina izdanja.

- Gilstrap LC 3rd, Cunningham FG, VanDorsten JP, eds. Operative obstetrics. 2nd ed. New York: McGraw-Hill; 2002.

Organizacija(e) kao autor: Royal Adelaide Hospital; University of Adelaide, Department of Clinical Nursing. Compendium of nursing research and practice development, 1999-2000. Adelaide (Australia): Adelaide University; 2001.

Poglavlje u knjizi koja ima urednika navodi se tako što se navode: 1) prezime i inicijali autora poglavlja, 2) tačka, 3) naziv poglavlja, 4) tačka 5) „u:“ odn. „in:“, 6) prezime i inicijali urednika, 7) „ur.“ odn. „eds“ 8) naziv knjige u kojoj je citirano delo 9) tačka i 10) mesto izdavanja 11) tačka-zarez 12) godina izdanja 13) broj stranice

- Meltzer PS, Kallioniemi A, Trent JM. Chromosome alterations in human solid tumors. In: Vogelstein B, Kinzler KW, editors. The genetic basis of human cancer. New York: McGrawHill; 2002. p. 93-113.

ČLANCI U ČASOPISU se navode na sledeći način: 1) prezime i inicijali autora, 2) navesti prvih šest autora i dodati "et al" 3) tačka, 4) naziv članka, 5) tačka 6) naziv časopisa, 7) tačka 8) dan, mesec i godina izdanja 9) tačka-zarez 10) volumen 11) broj sveske u zagradi () 12) dve tačke 13) broj stranica odvojen crticom

- Halpern SD, Ubel PA, Caplan AL. Solid-organ transplantation in HIV-infected patients. N Engl J Med. 2002 Jul 25;347(4):284-7.

ČLANCI SA KONFERENCIJA se navode na sledeći način: 1) prezime i inicijali autora, 2) navesti prvih šest autora i dodati "et al" 3) tačka, 4) Naziv članka 5) tačka 6) "u:" odn. "in:" 7) prezime i inicijali urednika 8) zarez 7) "ur" ili "eds" 8) tačka 9) Naziv konferencije 10) dve tačke 11) naziv publikacije sa konferencije, 12) tačka-zarez 13) datum

održavanja konferencije 14) tačka-zarez 15) mesto održavanja konferencije ,16) mesto izdanja, 17) dve tačke 18)izdavač 19)tačka-zarez 20) godina izdanja 21) tačka 22) broj stranice

- Christensen S, Oppacher F. An analysis of Koza's computational effort statistic for genetic programming. In: Foster JA, Lutton E, Miller J, Ryan C, Tettamanzi AG, editors. Genetic programming. EuroGP 2002: Proceedings of the 5th European Conference on Genetic Programming; 2002 Apr 3-5; Kinsdale, Ireland. Berlin: Springer; 2002. p. 182-91.

ZAKONI I PROPISI se navode na sledeći način: 1) naziv propisa, 2) zarez 3) glasilo u kojem je propis objavljen, 3) broj izdanja i godina glasila u kojem je propis objavljen. Članovi, stavovi i tačke propisa navode se kroz kosu crtu, tako što se prvo navodi broj člana, zatim stava, pa alineje.

- Veterans Hearing Loss Compensation Act of 2002, Pub. L. No. 107-9, 115 Stat. 11 (May 24, 2001).

TEKSTOVI SA INTERNETA

Citiranje tekstova sa interneta treba da sadrži: 1) ime autora citiranog teksta (ako je reč o autorskom tekstu), 2) naziv citiranog teksta, 3) podatke o tome gde i kada je tekst objavljen , 4) internet stranicu, 5) [datum pristupa stranici].

- **Članak u časopisu na internet:** Abood S. Quality improvement initiative in nursing homes: the ANA acts in an advisory role. Am J Nurs [serial on the Internet]. 2002 Jun [cited 2002 Aug 12];102(6):[about 3 p.]. Available from: <http://www.nursingworld.org/AJN/2002/june/Wawatch.htm>
- **Monografija na internet:** Foley KM, Gelband H, editors. Improving palliative care for cancer [monograph on the Internet]. Washington: National Academy Press; 2001 [cited 2002 Jul 9]. Available from: <http://www.nap.edu/books/0309074029/html/>.
- **Veb lokacija:** Cancer-Pain.org [homepage on the Internet]. New York: Association of Cancer Online Resources, Inc.; c2000-01 [updated 2002 May 16; cited 2002 Jul 9]. Available from:<http://www.cancer-pain.org/>.

LITERATURA – REFERENCE

1. Akt o unapređenju naučnih časopisa, Ministarstvo prosvete, nauke i tehnološkog razvoja Republike Srbije, Ev. broj:110-00-17/2009-01, 2009.
2. Uputstvo autorima. Medicinski pregled. Maj-jun 2015; (5-6): 69-70. Dostupno na: http://dlv.org.rs/wcontent/uploads/2015/05/MedicinskiPregled5-6_2015_comp.pdf [Dana 15 jun 2015].
3. Uputstvo za autore. Megatrend revija. 2015; Vol. 12, (No 1): 280 – 287.
4. Uputstvo autorima. Opšta medicina. Dostupno na <http://www.opstamedicina.org/default.asp?id=27> [Dana 15 jun 2015].
5. Dragošev G, Paunić S. Uputstva autorima. Inspirium. Decembar 2011; (2): 30-31.
6. Jurčić A, Fejos A, Dinić M, Čupić M: Kako uspešno čitati i pisati: kritičko čitanje, akademsko pisanje, pisanje izveštaja, veštine prezentacije. Beograd; 2010.
7. Dragošev G. Vodič za autore stručnih usmenih i poster prezentacija. Niš; 2011.
8. Peličić D, Radunović D, Bokan D. Osnovi metodologije naučno – istraživačkog rada. Inspirium. April 2015; (12): 2-7.
9. Milić N. Citiranje literature u naučnom radu. Dostupno na:http://nub.rs/fileadmin/informacione_usluge/citiranje/Natasa_MilicCitiranje_literature_u_naucnom_radu.pdf [Dana 13 jun 2015].